

napsala:
Mgr. Monika Marxtová

VIOD

U Pergamenky 1511/3, 170 00 Praha 7

tel.: +420 266 710 375, +420 266 722 231, fax: +420 266 722 231

© Vzdělávací institut ochrany dětí + Mgr. Monika Marxtová

www.jp.d.viod.eu.com

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem,
státním rozpočtem České republiky a rozpočtem hlavního města Prahy.

Zkušenosti dětí uprchlíků

Zkušenosti s uprchlostí mají silný dopad na celé rodiny, především pak na děti, které bývají velmi zranitelné. Odchod z původní země přináší změnu kulturní, sociální i ekonomické situace rodiny. V zemi původu i během cesty navíc dochází k velmi traumatizujícím událostem.

Změna rolí v rodině

Příchodem do ČR a pobyt v uprchlickém táboře se často mění role v rodině. Nezřídka se stává, že muži ztrácejí své místo „hlavy rodiny“ a jejich roli částečně přebírají děti, které jsou schopny komunikovat v českém jazyce. Starší sourozenci často předčasně dospívají a starají se o mladší sourozence. Je žádoucí podpořit obnovení původních rodičovských rolí, neboť rodiče jsou pro děti modely pozdějšího chování (rodičovského, ženského nebo mužského).

Prožitá traumata

Uprchlíci přicházejí do ČR ze zemí, kde probíhají válečné konflikty, odehrává se občanská válka nebo vládne diktátorský režim. Většina z nich byla svědkem velmi traumatizující události (zabití příslušníka rodiny, znásilnění apod.). Následkem bývají psychosomatické i psychické nemoci, častý bývá výskyt deprese, pocitů úzkosti, nespavosti apod.

Péče o děti v uprchlických táborech

O předškolní děti pečují dětská centra, která jsou podobná mateřským školám.

Pro všechny děti nacházející se dlouhodobě na území ČR je povinná základní školní docházka, proto děti navštěvují základní školy v lokalitách jednotlivých táborů. Často se tak naučí česky dříve než jejich rodiče.

Děti z rodin, které jsou rozhodnuté v Čechách zůstat, mají větší motivaci se učit česky a dosahují ve škole mnohem lepších výsledků než děti z rodin, pro které jsou Češi pouze tranzitní zemí.

Výuka dětí ve školách bývá komplikovaná počáteční neznalostí jazyka, ale i tím, že je ve třídách velká fluktuace žáků. Pro lepší soužití českých dětí a dětí uprchlíků bývá využívána multikulturní výchova, během níž jsou české děti seznamovány s kulturou uprchlíků a naopak a stávají se tak kulturně citlivější a snášenlivější.

Pomoc dětem uprchlíků

Zdravý vývoj dítěte záleží na jeho rodinném i společenském prostředí. Proto se pomoc dětem uprchlíků dělí na tři části:

- **přímá pomoc dětem** - velmi ozdravným prvkem bývá kontakt s ostatními dětmi, společné hry. Za tímto účelem je dobré vytvořit v uprchlických zařízeních příslušná prostředí. Je třeba dohlížet také na dodržování Úmluvy o právech dítěte a při jejím porušování a zanedbávání dítěte zakročit.
- **pomoc dětem prostřednictvím jejich rodin** – příznivé rodinné prostředí je pro zdravý vývoj dítěte nezbytné. Rodiny jsou odtržené od svého původního prostředí, často dojde k jejich rozdělení, ke ztrátě člena rodiny, většinou muže a o děti se stará pouze žena. Ve společnostech, kde má širší rodina velký význam, je třeba se na novou situaci adaptovat.
- **pomoc dětem i rodinám skrze jejich komunity** – komunita představuje pro jedince kontakt s původní zemí a zvláště v případě neúplné rodiny bývá pro jedince velkou oporou.

DĚTI UPRCHLÍKŮ

vzdělávání dospělých

Migranti z ekonomických důvodů versus uprchlíci

Migranti z ekonomických důvodů

- jedinci, kteří svoji zemi opustili dobrovolně, především kvůli zlepšení své ekonomické situace. Do své původní země se mohou kdykoli vrátit.

Uprchlíci

- jedinci, kteří se kvůli svému strachu z pronásledování z důvodu rasy, náboženského přesvědčení, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické názory nacházejí mimo zemi svého původu.

Azyl

Azyl získávají pouze uprchlíci, nikoli ekonomičtí migranti. Za účelem sloučení rodiny získávají azyl také rodinní příslušníci (manžel, manželka a děti mladší 18 let). Během azylové procedury bývají děti společně se svými rodiči umístěni v některém z pobytových středisek, kde mají právo na ubytování, stravu, základní zdravotní péči, základní hygienické prostředky a kapesné ve výši 6 Kč/den (dospělí 12 Kč/den).

Organizace zajišťující pomoc a ochranu běžencům na celém světě. V Praze má UNHCR kancelář od roku 1992, kdy ČR přistoupila k Úmluvě OSN o uprchlících z roku 1951. V současné době je na světě asi 22 miliónů uprchlíků, z toho je více než polovina dětí.

Statistika

(údaje ze září 2005 podle statistiky Ministerstva vnitra ČR)

Rozdělení žadatelů o azyl podle státní příslušnosti

	počet	%
Slovensko	142	33%
Ukrajina	82	19%
Indie	74	17%
Vietnam	17	4%
Bělorusko	14	3%
Irák	13	3%
bez státní příslušnosti	12	3%
Mongolsko	8	2%
Čína	8	2%
Rusko	8	2%

Rozdělení žadatelů o azyl podle věku a pohlaví

	muži	ženy	celkem
dospělí	239	85	324
děti 0-17 let	59	49	108
celkem			432

Úmluva o právech dítěte

Děti uprchlíků jsou jako ostatní děti mladší 18 let nacházející se na území ČR chráněny Úmluvou o právech dítěte.

Kultura

Z Úmluvy o právech dítěte přímo vychází, že děti společně s příslušníky své skupiny mají právo užívat vlastní kulturu, vyznávat a praktikovat své vlastní náboženství a používat vlastní jazyk.

Kultura představuje hodnoty a tradice původní země. Určuje, jaké jsou role v rodině, jak jsou děti vychovávány, kdo se o ně stará apod. Kultura ukazuje sounáležitost jedince s jeho společenstvím a vyjadřuje kontinuitu s mateřskou zemí.

Po příchodu do nové země, bývají jedinci konfrontováni s novou kulturou a v prostředí uprchlických táborů navíc dochází ke střetu mnoha dalších kultur. To sebou často přináší komunikační nedorozumění. Pro jedince bývá velmi frustrující, když se odlišuje od ostatních ve svých hodnotách a zvycích. Podpůrnou roli pak sehrávají jedinci původní kultury.

Pro práci s uprchlíky bývá znalost jejich původní kultury nezbytná, aby se zabránilo chybné interpretaci chování. Je třeba znát především jejich hodnoty, komunikační styl a zvyky a do kontaktu vstupovat bez předsudků a hodnocení.

Rasismus

- přesvědčení, že rasa primárně určuje vlastnosti a schopnosti lidí a že rasové rozdíly jsou základem vrozené nadřazenosti určité rasy. Rasismus podporuje nepřátelské, agresivní chování a diskriminaci.

Xenofobie

- rozdělení světa na my a oni, z čehož vychází strach, nedůvěra a nepřátelství vůči cizincům.

Etnocentrismus

- způsob vidění světa, kdy je vlastní kultura viděna jako centrum světa a ostatní kultury jsou hodnoceny jejími měřítky.

